

BERNHARD SCHLINK • Son Demlerinde Hayat

Das späte Leben

© 2023 Diogenes Verlag AG Zürich

Bu kitabın yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 3749 • Dünya Edebiyatı 357

ISBN-13: 978-975-05-4040-0

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Hüseyin Türk, Gemini desteğiyle
illüstrasyona dönüştürülmüştür.

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Funda Dörtkaş

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BERNHARD SCHLINK

Son Demlerinde Hayat

Das späte Leben

ÇEVİREN *Gülçin Wilhelm*

BERNHARD SCHLINK 6 Temmuz 1944'te Alman bir baba ve İsviçreli bir annenin çocuğu olarak Bielefeld yakınlarındaki Bethel kasabasında dünyaya geldi. İki yaşımdan itibaren Heidelberg'de büyüyen Schlink, Berlin Özgür Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı. 1988'de Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinin anayasa yargıcılığına getirildi ve 1992'de Humboldt Üniversitesi'nde kamu hukuku ve hukuk felsefesi profesörü oldu. Yazarlık hayatına dedektiflik romanları yazarak başlayan Schlink, 1989'da *Gordiyon Fiyongu* (çev. Atilla Dirim, İletişim 1998) kitabıyla Almanca Polisiye Yazarlar Ödülü'nü, 1992'de ise ilkini Walter Popp'la yazdığı, sırasıyla *Selb'in Yargısı*, *Selb'in Hilesi* ve *Selb'in Ölümü* isimli kitaplardan oluşan (bu seri Türkçede Çiğdem Öztekin ve İlknur İgan'ın çevirileriyle Can Yayınları tarafından yayımlanmıştır) "Özel Dedektif Selb'in Serüvenleri" serisinin ikinci kitabıyla Bochum Polisiye Arşivi'nin Alman Polisiye Roman Ödülü'nü aldı. Otuz dokuz dile çevrilen *Okuyucu* (çev. Cemal Ener, İletişim, 1997) isimli kitabıyla ise 1997'de Grinzane Cavour Ödülü, Laure Batallion Ödülü, Hans Fallada Ödülü, *Abendzeitung* Yılın Yıldızı Ödülü'nü, 2000 yılında Alman Protestan Kütüphaneleri Birliği Protestan Kitap Ödülü'nü aldı. Türkçeye çevrilmiş diğer eserleri: *Hafta Sonu* (çev. Çiğdem Canan Dikmen, Doğan Kitap, 2009), *Aşk Kaçışları* (çev. Ali Özdamar, Doğan Kitap, 2011), *Yaz Yalanları* (çev. Barış Tut, Doğan Kitap, 2012), *Merdivende ki Kadın* (çev. Gül Gürtunca, Doğan Kitap, 2016), *Olga* (çev. İlknur Özdemir, Doğan Kitap, 2022), *Torun* (çev. İlknur Özdemir, Doğan Kitap, 2023), *Son Demlerinde Hayat* (çev. Gülçin Wilhelm, İletişim, 2026). Edebiyat dışı: *Geçmişe İlişkin Suç ve Bugünkü Hukuk* (çev. Rayda Ergün, Zoe Kitap, 2019).

Birinci Bölüm

1

Asansöre binmeyip merdivenlerden indi. Yavaş yavaş, basamak basamak, kat kat... Duvarların beyazını, asansör kapısının yanındaki kat numaralarının yeşilini, kapıların yeşilini içine sindirerek. Sonra apartmanın önünde durdu; temiz havayı, kaldırımda yürüyenleri, önünden geçen arabaları, karşıdaki inşaatı içine sindirerek.

Aklına ilk gelen şey, asansöre binmediğinden duyduğu pişmanlık oldu. Pek vakti kalmamıştı çünkü. Geçen bir taksiyi durdurup bindi. Şoför, selam verdikten sonra son günlerde dur durak bilmeyen yağmurun ardından doğan o güzel sabahtan söz etti. Gökyüzü masmavi, güneş pırıl pırıldı. Caddenin ortasındaki yeşil refüjde çiğdemler açmıştı. Evet, dedi içinden, ne güzel bir sabah. Şehri kaplayan gökyüzünün koyu ve gri olduğu o upuzun ayların ardından bahar gelince nasıl bir sevinç kaplardı içini hep.

Şehrin içinden geçerken, şu köşedeki çatının altında dinmesini beklediği sağanak yağmuru, ötedeki kilisede yaptığı

sunumu, az ilerideki restoranda sonra karısı olacak genç kadınla birlikte geçirdiği akşamı, kapanıncaya kadar yıllarca pul temin ettiği, kargo teslim edip kargo teslim aldığı kösedeki postaneyi, karşıdaki apartmanda oturan, haftada iki kez ziyaret ettiği yoga hocasını; ilerideki evin önünde bütün bir yaz boyunca sandalyesinde oturup gelen geçene selam veren yaşlı adamı; şurada, geçen güz kaygan yaprakların üstünde giderken bisikletten düşüşünü anımsadı. Bunların hepsi kopuk kopuk anılardı. Yoksa sağanak yağmur indiğinde nereden gelip nereye gidiyordu, kilisede yaptığı sunumun konusu neydi, kendisi ve genç kadın ne kadar âşıktı –hatta hiç âşik olmuşlar mıydı–, bisikletten düşmeden önce ya da düştükten sonra ne olmuştu... Bunların hiçbirini anımsamıyordu.

Asıl kafasına takılan şey şuydu: Artık bundan sonra hep acele mi edecekti? Niye asansöre binmek varken merdivenlerden inmeyi seçmişti? Yok, buna seçmek de denmezdi; tıpkı taksiye de karar vermeyip öylesine biniverdiği gibi merdivenleri de öyle inivermişti. Öyle düşünmeden inmeye, düşünmeden binmeye bir son verip artık zamanı daha hesaplı kullanmaya mı kafa yormalıydı? İyi de, kafa yormak da zaman almaz mıydı? Bunları düşünmek istemiyordu; bir getirisi yoktu çünkü. Ama elinden başka türlü gelmiyordu. Geldiğinde de renkler düştü aklına: duvarların beyazı, numaraların, kapıların yeşili... Gerçi bunun da bir getirisi yoktu.

“Geldik.” Hiç dikkat etmemiş, her zaman olduğu gibi taksimetreye bakmamış, cüzdanını da çıkartmamıştı. Ancak taksinin durması, şoförün dönüp onunla konuşmasıyla ayrılmıştı. Parayı verdi, araçtan indi, artık kendi kendine kapanmayıp elle yerine oturtulan alçak bahçe kapısından içeri girdi ve eve doğru yürüdü. Ne zamandır bahçe kapısını tamir ettirecekti. Acil miydi bu durumda, yoksa artık bir

önemi kalmamış mıydı? Evde kimse yoktu; karısı arkadaşı-
na yardım amacıyla galeriye gitmişti, oğlu ise anaokulun-
daydı. Bilemedi: Paltosunu çıkarıp assa mı, mutfğa gidip
kahve mi yapsa, bir haftadır üzerinde çalıştığı metnin bek-
lediği çalışma odasına mı girse, oturma odasındaki koltuğa
mı otursa... Karar veremedi bir türlü. Öylece ayakta kaldı.

2

Keşke gitmeseydi mi acaba doktora! Gitmeseydi orada olan-
lar olmayacak, duyduklarını duymayacaktı. Duymadıkları
da olmamış sayılacaktı.

İç geçirerek başını salladı. Doktora gitmeyip de ne yapa-
caktı? Haftalardır halsiz hissediyordu kendini; bunu kan-
sızlığa ya da vitamin eksikliğine yormuş, yaşam tarzıyla il-
gili herhangi bir tavsiye ve bir reçete alma umuduyla gitmiş-
ti. Yıllardır tanışıyorlardı. Sadece muayenehanede görüş-
mekle sınırlı kalmakla birlikte aralarında candan bir ilişki
vardı. Doktor ondan yirmi yaş gençti; memnundu bu yaş
farkından. Bu demektir ki, kendisi ölmeden önce emekliye
ayrılmayacak, o da başka bir doktor aramak zorunda kal-
mayacaktı. Senede bir muayene... Bir seferinde karın ağrısı,
bir diğerinde ses kısılması, bir bel tutulması, arada bir de
aşı – ötesi olmamıştı. Bir ultrason, idrar ve kan tahlilleri,
ardından tomografi... Ve doktor, pankreas kanseri olduğunu
söyledi. Hemen ardından da bunun eskisi kadar kötü bir şey
olmadığından, kemoterapidaki ilerlemelerin muazzam ol-
duğundan, ayrıca –kimisi genel olarak benimsenmiş, kimi-
si ise hâlâ deneme aşamasında olan– yeni tedavi yöntemle-
rinden söz etti. Kanser ilerlemiş durumdaydı. Hiçbir şeyin
garantisi yoktu; hiçbir şey için de söz veremezdi. Ama teda-
vi ne kadar erken başlarsa o kadar iyiydi.

Doktoru konuşurken izledi; bakışlarını ondan kaçırıp masaya yöneltmesini, masadaki kâğıtlarla oynayıp sonunda birini buruşturmasını...

“Ne kadar ömrüm var?”

Doktor duraksadı. “Onu söyleyemeyiz.”

“Bir şey söyleyebilirsiniz canım. Üç hafta mı, üç yıl mı?”

“Görünüşe bakılırsa... En fazla altı ay.”

“Bu altı ayda nasıl hissedeceğim kendimi?”

“Şansınız yaver giderse şimdiki gibi. Belki biraz daha hal-siz, birazcık daha yorgun.”

“Şansım yaver gitmezse?”

“Kemiklerdeki metastazlar kaygılandırıyor beni. Ağrılar dayanılmaz hale gelebilir. Bu durumda sizi nereye yatıracağımıza bakmamız gerekecek; ev olabilir, palyatif bakım bölümü olabilir, ya da palyatif bakım evi.”

Omuz silkti. “Aslında ağrıya dayanıklıyım.”

Doktor başını iki yana salladı. “Şayet omurgaya sirayet ettiyse...” Buruşturduğu kâğıdı yeniden düzeltti. “Herr Brehm, yıllar önce bir kez ölüm hakkında konuşmuştuk, hatırlıyor musunuz? Acı çekerek ölmektense canıma kıyarım demiş, her ihtimale karşı odun kömürü stoku yapmıştınız.” Derin bir nefes aldı. “Birbirimizi uzun zamandır tanıyor olmamıza istinaden söylüyorum: Sakın öyle bir şey yapmayın. Karım on iki yaşındaymış babası intihar ettiğinde. Hâlâ üstesinden gelebilmiş değil. Hiçbir zaman da gelmeyecek. Oğlunuz daha küçük, ama bu, daha kolay atlatacağı anlamına gelmez. Ona sizinle vedalaşma fırsatı tanıyın. Bırakın, son haftalarınızda eşinizle beraber o da yatağınızda yanınıza otursun, hayattan yavaş yavaş çekilişinize tanıklık etsin.”

Bu laflar önce ona aşırı müdahaleci geldi. Ama sonra doktorun yüzünde beliren, “Çok mu ileri gittim?” der gibi kaygılı ifadeyi, aynı zamanda söylediklerinin doğru ve

önemli olduğuna dair o emin tavrını, hem kendisi hem de oğlu için duyduğu iyi niyeti fark etti. “Söylediklerinizi dikkate alacağım.”

Ayağa kalktı. Doktor da kalkıp ona doğru yaklaştı – teselli etmek için ona sarılacak mıydı yoksa? Geri çekildi. Doktor daha bir şey söyleyemeden vedalaştı ve çıktı.

3

Koridorda öyle duruyor, içindeki kararsızlığa bir anlam veremiyordu; az önce doktordan dirayetle çıkan o değildi sanki. Birkaç saat sonra karısı ve çocuğuyla yüz yüze gelecekti. Nasıl olacaktı bu? Hiçbir şey olmamış gibi David'i anaokulundan mı alacaktı? Ulla'ya önce bir şey söylemeyip konuyu akşam, David yattıktan sonra mı açacaktı? Yan yana koltukta otururken, eli onun omzunda, şöminenin karşısında şarap içerken mi?

Doktordan çıkarken kendinde bulduğu kararlılığı, karısı ve oğluyla yüz yüze geldiğinde de gösterecekti. Yaşayanlara mı, yoksa artık ölümlere mi ait olduğunu bilememesi ve kendisi hakkındaki tereddütleri ona engel olmamalıydı. Paltosunu çıkardı, kahve yaptı ve oturma odasına geçti.

Doktorun söylediklerini henüz tam anlamıyla idrak etmediğini biliyordu. Hep aynı şey değil miydi? İlk kız arkadaşı, ilk aşkı onu terk ettiğinde, kızın artık hayatında olmadığını, onu bir daha hiç göremeyeceğini, onunla bir daha konuşamayacağını, ona dokunamayacağını, onunla artık bir daha yatamayacağını kavraması da zaman almamış mıydı? Ancak kavradıktan sonra başlamıştı acı ve üzüntü. Aynı şekilde, sınavları sömestrin en iyi öğrencisi olarak geçmesine de günler sonra sevinebilmişti. Ondan önce, iyi haberin doğruluğundan kuşku duymuş; sınav kurulunun bir hata

yaptığını, apar topar sonucu değiştireceğini düşünmüştü. Yavaşlığının işine yaradığı durumlar da olmuştu; sürprizlere, provokasyonlara, krizlere duygusal tepki veremediği için aşırı soğukkanlı biri olarak görülmüştü. Oysa mesele duygularını kontrol altına alamaması değil, duygular ortaya çıkmakta geciktikleri için sanki hiç yokmuş gibi görünmeleri idi. Yavaşlığı kimi zaman başkalarında kırgınlığa yol açmıştı – bir hediyeye, sevgi dolu bir yakınlaşmaya, içten bir âna sevinmekte gecikmesi gibi. Kendisinde bir bozukluk olduğundan, duygularının olmadığından kuşku duyduğu dönemler de olmuştu. Tek bildiği şeydu: İnsan belirli durumlarda belirli duygulara sahip olmalı, hem kendisi hem de başkaları için duruma uygun tepkiler vermeliydi. Peki şimdiki durumda uygun olan neydi? Ölümle burun buruna gelindiğinde sahip olunması gereken bir duygu var mıydı?

Yetmiş altı yaşındaydı; tabii ki son yıllarda ölümü sık düşünür olmuştu. Mesleği hukuktu; özel ilgi alanı tarih, hukuk tarihi, ama genel olarak tarihi. Bir şeylerin nasıl süregideceğini öğrenemeyeceğinden –Amerika ile Çin arasında savaş çıkacak mıydı, savaşı kim kazanırdı; yeni sıcak iklim yüzünden Avrupa'ya, Almanya'ya, dünyaya ne olacaktı?– ölmek hoşuna gitmezdi. İlelebet yaşayacak değildi ama bir süre daha tarihi izleyebilecek, gelecek yüzyıllara da geçmiş yüzyıllara baktığı gibi bakabilecek şekilde varlığını sürdürmeyi isterdi. Bu, meselenin bir yanıydı. Bir de şöyle bir yanı vardı: Ölüm, onu ormanların öldüğü, denizlerin kabardığı, savaşların geri döndüğü, demokrasinin tükendiği ve insanların yeniden baskı ve tahakküme razı olduğu bir dünyayı görmekten esirgeyecekti. Ölümünden korktuğu anlar da oluyordu – hiçlikten, boşluktan, soğuktan. O zaman da utanıyordu. Hiçlik hiçlikti işte; ne vardı bunda korkacak?